

Sveučilište u Zadru
Odjel za psihologiju

Preddiplomski studij psihologije

Lidija Soldo

Socioseksualnost i privrženost kod studenata

Završni rad

Doc. dr. sc. Marina Nekić

Zadar, 2014.

SADRŽAJ:

1	UVOD	4
1.1	Socioseksualnost	4
1.1.1	Spolne razlike u socioseksualnosti	4
1.1.1.1	Teorija roditeljskog ulaganja	5
1.1.1.2	Teorija društvene strukture	6
1.2	Teorija privrženosti	7
1.2.1	Privrženost u odrasloj dobi i načini mjerenja	7
1.2.2	Privrženost i seksualnost	9
2	CILJ ISTRAŽIVANJA	12
3	PROBLEMI I HIPOTEZE	12
4	METODA	13
4.1	Sudionici.....	13
4.2	Mjerni instrumenti.....	13
4.3	Postupak	15
5	REZULTATI.....	16
6	DISKUSIJA	19
7	ZAKLJUČCI.....	26
8	LITERATURA	27
9	PRILOZI	29

SAŽETAK:

Socioseksualnost se odnosi na interindividualne razlike u spremnosti ulaska u seksualne odnose bez prethodne bliskosti, predanosti i drugih indikatora emocionalnog vezivanja. Pojedince je moguće dijeliti na restriktivne i nerestriktivne osobe. Osobe kod kojih je utvrđena nerestriktivna socioseksualna orijentacija imaju tendenciju ulaska u seksualne odnose u odsutnosti prethodno navedenih indikatora, dok je osobama restriktivne socioseksualne orijentacije potrebno više vezanosti i emocionalne bliskosti s partnerom prije stupanja u seksualni odnos (Simpson i Gangestad, 1992). Prijašnja istraživanja su pokazala da u prosjeku muškarci imaju pozitivnije stavove o neobaveznom seksu, češće maštaju o seksu s više partnera te da više traže kratkotrajne seksualne partnere nego što to čine žene (Schmitt, 2005). Obrasci privrženosti se također dovode u vezu sa seksualnošću. Sigurno privrženi pojedinci preferiraju seksualne aktivnosti u predanim ljubavnim vezama (npr. Brennan, Shaver, 1995; prema Birnbaum i sur., 2006), dok nesigurno privrženi stupaju u seksualne odnose bez emocija u kontekstu povremenih, kratkotrajnih odnosa te češće mijenjaju partnere (npr. Schachner, Shaver, 2002; prema Birnbaum i sur., 2006). Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati spolne razlike u socioseksualnoj orijentaciji, dimenzijama i stilovima privrženosti, te utvrditi povezanost dimenzija privrženosti i socioseksualnosti. Istraživanje je provedeno na 182 studenta/ice različitih fakulteta u Hrvatskoj, u dobi od 19 do 28 godina ($M=21,86$; $SD=1,64$). U istraživanju su primjenjeni upitnik socioseksualne orijentacije, skraćeni inventar iskustava u bliskim vezama te kategorijalna mjera stila privrženosti. Rezultati su pokazali značajnu razliku u socioseksualnoj orijentaciji između muškaraca i žena, pri čemu su muškarci nerestriktivniji od žena. Nadalje, nije utvrđena spolna razlika u dimenziji izbjegavanja, dok postoji razlika u dimenziji anksioznosti pri čemu su žene anksioznije od muškaraca. Zatim, utvrđena je značajna razlika između muškaraca i žena samo kod plašljivog tipa privrženosti pri čemu je značajno više žena nego muškaraca plašljivo privrženo. Nadalje, dobivena je značajna pozitivna ali niska povezanost dimenzije izbjegavanja i socioseksualne orijentacije na uzorku muškaraca, dok je na uzorku žena utvrđena povezanost između dimenzije anksioznosti i socioseksualne orijentacije.

KLJUČNE RIJEČI: socioseksualnost, socioseksualna orijentacija, dimenzije privrženosti, stilovi privrženosti, spolne razlike

ABSTRACT:

Sociosexuality refers to individual differences in willingness to engage in sexual relations without closeness, commitment, and other indicators of emotional bonding. Individuals can be restricted or unrestricted. Individuals who have demonstrated an unrestricted sociosexual orientation tend to engage in sex in the absence of such indicators, whereas those who have demonstrated a restricted sociosexual orientation need more bonding and emotional closeness to partner before engaging in sexual intercourse (Simpson and Gangestad, 1992). Previous studies have shown that on average, men have more positive attitudes about casual sex, often fantasize about having sex with multiple partners and seek more short-term sexual partners than women do (Schmitt, 2005). Attachment styles are also often associated with sexuality. Securely attached individuals prefer sexual activity in committed romantic relationship (eg. Brennan, Shaver, 1995; according to Birnbaum et al., 2006), while the insecurely attached people prefer engaging in sexual intercourse without emotions in the context of temporary, short-term relationships and often change partners (eg. Schachner, Shaver, 2002, according to Birnbaum et al., 2006). The aim of this study was to examine gender differences in sociosexual orientation, attachment dimensions and attachment styles and then determine the relationship between dimensions of attachment and sociosexuality. The study was conducted on 182 students from different faculties in Croatia, aged 19 to 28 years ($M = 21.86$, $SD = 1.64$). The study administered Sociosexual Orientation Inventory, Experiences in Close Relationship Inventory and Relationship Questionnaire. The results showed a significant gender difference in sociosexual orientation with men being more sexually unrestricted. Furthermore, there was no significant sex difference in the dimension of avoidance, but there was significant sex difference in the dimension of anxiety with more women than men on this dimension. There was significant sex difference only for fearful attachment with significantly more women than men fearfully attached. Furthermore, results showed a significant positive but very low correlation between avoidance and sociosexuality for men, while for women, sociosexual orientation was positively correlated with anxiety.

KEY WORDS: Sociosexuality, Sociosexual orientation, Dimensions of attachment, Attachment styles, Sex differences

1 UVOD

1.1 Socioseksualnost

Posljednjih nekoliko desetljeća sve je više istraživanja o seksualnom ponašanju, a posebno zanimljivo područje su individualne razlike u seksualnosti. Kinsey je uveo koncept socioseksualnosti kako bi opisao individualne razlike u sklonosti upuštanja u neobavezne seksualne odnose (Kinsey, Pomeroy i Martin, 1948; Kinsey, Pomeroy, Martin i Gebhard, 1953; prema Penke, 2007), no ovaj konstrukt dobio je na značaju kada su Simpson i Gangestad (1991) osmislili upitnik kojim bi se mjerila socioseksualnost. Socioseksualnost ili socioseksualna orijentacija odnosi se na interindividualne razlike u spremnosti ulaska u seksualne odnose bez prethodne bliskosti, predanosti i drugih indikatora emocionalnog vezivanja. Pojedince je moguće dijeliti na restriktivne i nerestriktivne osobe. Osobe kod kojih je utvrđena nerestriktivna socioseksualna orijentacija imaju tendenciju ulaska u seksualne odnose u odsutnosti prethodno navedenih indikatora, odnosno, upuštaju se u seksualne odnose ranije u vezi, zahtijevaju manje ljubavi, ulaganja, predanosti i obvezivanja. Za razliku od njih, osobama restriktivne socioseksualne orijentacije potrebno je više vezanosti i emocionalne bliskosti s partnerom prije stupanja u seksualni odnos (Simpson i Gangestad, 1992). Najčešći mjerni instrument za ispitivanje socioseksualnosti je Upitnik socioseksualne orijentacije (*Sociosexual Orientation Inventory – SOI*, Simpson i Gangestad, 1991). Osobe s nižim rezultatom na ovom mjernom instrumentu posjeduju restriktivnu socioseksualnu orijentaciju te su skloniji monogamiji, dužem udvaranju te većem emocionalnom ulaganju u dugoročne veze, dok osobe s višim rezultatom karakterizira nerestriktivna socioseksualna orijentacija i skloniji su promiskuitetnom ponašanju, brzo ulaze u seksualne odnose te izvješćuju o nižem stupnju bliskosti u romantičnoj vezi (Simpson, Gangestad, 1991).

1.1.1 Spolne razlike u socioseksualnosti

Muškarci i žene psihološki se razlikuju se na mnogo načina, no možda najveće razlike pojavljuju se u okviru seksualne želje i romantičnog odnosa. Prijašnja istraživanja su pokazala da u prosjeku muškarci imaju pozitivnije stavove o neobaveznom seksu nego žene (Carrol i sur., 1985; Hendrick i sur., 1985; Wilson, 1987; Fisher i sur., 1988; Oliver i Hyde, 1993; Townsend, 1995; prema Schmitt, 2005), češće maštaju o seksu s više partnera (Ellis i Symons, 1990; Malamuth, 1996; prema Schmitt, 2005) te da više traže kratkotrajne seksualne partnere nego što to čine žene (Eysenck, 1976; Blumstein i Schwartz, 1994; Laumman i sur., 1994; Wiederman, 1997; prema Schmitt, 2005). Nadalje, istraživanja su potvrdila da su

muškarci skloniji od žena pristati na seks sa strancem koji im pristupi na javnom mjestu (Clark i Hatfield, 1989; prema Schmitt, 2005). Drugim riječima, svi ovi nalazi upućuju na nerestriktivniju socioseksualnu orijentaciju muškaraca. Postoje različite teorije koje pokušavaju objasniti spolne razlike u seksualnosti, a neke od njih biti će objašnjene u poglavljima koja slijede.

1.1.1.1 Teorija roditeljskog ulaganja

Jedan od pristupa razumijevanju spolnih razlika u seksualnom ponašanju adaptacija je perspektive evolucijske psihologije. Riječ je o teoriji roditeljskog ulaganja (Trivers, 1972; prema Buss, 2006) prema kojoj postoje razlike između spolova u količini vremena i truda koji investiraju u potomstvo. Budući da su žene spol koji ulaže više, one su i opreznije prilikom odabira seksualnog partnera i manje su orijentirane prema kratkoročnim seksualnim strategijama nego muškarci. Isti seksualni postupak dovodi do ženina ulaganja tijekom devet mjeseci trudnoće, dok muškarci ne moraju ulagati gotovo ništa. Tijekom jedne godine, žena može imati samo jedno dijete (izuzev blizanaca), bez obzira na broj partnera, dok muškarac može potencijalno imati onoliko djece s koliko je žena imao odnos. To je dakle reproduktivna prednost kratkoročnog, neobaveznog odnosa za muškarace. Prema tome, Triversova teorija roditeljskog ulaganja (1972; prema Buss, 2006) pruža snažan temelj za predviđanje spolnih razlika u preferenciji kratkoročne seksualne strategije.

Empirijski dokazi podupiru hipotezu o većoj sklonosti muškaraca za upuštanje u neobavezne seksualne odnose s više partnerica, a jedan od njih je nalaz Bussa i Schmitta (1993) o željenom broju seksualnih partnera tijekom cijelog života. Naime, muškarci su procijenili kako bi bilo idealno imati prosječno 18 partnera tijekom života, dok je taj broj za žene bio u prosjeku 4.5 partnera. Zaključno, može se reći da su muškarci razvili psihološke mehanizme koji im omogućuju uspješnu kratkoročnu seksualnu strategiju, a oni uključuju želju za seksualnom raznolikošću, tendenciju traženja seksualnog odnosa nakon vrlo kratkog vremenskog perioda te bihevioralnu spremnost na pristanak na seks sa strancem. Također, muškarci dramatično snižavaju svoje kriterije u kontekstu kratkoročnog seksualnog odnosa (Buss i Schmitt, 1993), zatim izvješćuju o snažnom smanjenju privlačnosti seksualnog partnera odmah nakon odnosa (Haselton i Buss, 2001; prema Buss, 2006), govore o prenaglašavanju dubine svojih osjećaja kako bi dobili seksualni pristup (Haselton, Buss, Oubaid i Angleitner, 2005; prema Buss, 2006) te često izvješćuju kako bi imali izvanbračne afere ukoliko bi bili sigurni da nitko ne bi saznao (Buss, 1994; prema Buss, 2006).

1.1.1.2 Teorija društvene strukture

Tijekom razvoja, muškarci i žene prolaze kroz različite procese socijalizacije pa iskustva i očekivanja povezana sa rodnim ulogama uzrokuju razlike u njihovu mišljenju i ponašanju (npr. LaFrance, Hecht, i Paluck, 2003; prema Schmitt, 2005). Prema ovoj teoriji, podjela rada i socijalna očekivanja dovode do spolnih razlika u socioseksualnosti. Wood i Eagly (2002; prema Schmitt, 2005) navode kako su u kulturama sa tradicionalnom podjelom rodnih uloga (gdje žene imaju manju ekonomsku, političku i reproduktivnu slobodu) veće razlike u socioseksualnosti između muškaraca i žena nego u kulturama sa fleksibilnom ideologijom rodnih uloga (odnosno, gdje žene imaju veću kontrolu nad resursima, političku moć i reproduktivnu slobodu uslijed korištenja kontracepcije). Prema ovoj teoriji, ukoliko postoje spolne razlike u socioseksualnosti, one su rezultat patrijarharnog društva i očekivanja od žena da budu seksualno restriktivne i imaju seksualne odnose s muškarcem u predanoj ljubavnoj vezi, dok muškarci mogu biti seksualno nerestriktivni ukoliko žele. S druge strane, u egalitarnim kulturama u kojima muškarci i žene imaju jednaki pristup novcu i moći, ženama je omogućeno istraživanje šireg niza društvenih uloga i seksualnog ponašanja pa bi i spolne razlike trebale biti manje ili nikakve (Wood i Eagly, 2002; prema Schmitt, 2005).

Oba ova pristupa, evolucijski i socijalizacijski, složila su se da su žene usvojile emocionalno-interpersonalnu orijentaciju prema seksualnosti s naglaskom na interpersonalne faktore povezane sa seksualnim odnosom, dok su muškarci usvojili više rekreacijsku orijentaciju prema seksualnosti, naglašavajući ekspresiju i zadovoljenje seksualnih potreba (Birnbaum, Reis, Mikulincer, Gillath i Orpaz, 2006). Ipak, treba imati na umu da je varijabilitet unutar spolova veći od varijabiliteta između spolova (Simpson i Gangestad, 1991).

Postavlja se pitanje što je u podlozi ovih individualnih razlika, koji su mogući izvori socioseksualnosti? Simpson i Gangestad (1991) su utvrdili da to nisu seksualni nagon, zadovoljstvo seksom, krivnja niti anksioznost povezana sa seksom. Budući da su prijašnja istraživanja utvrdila da su restriktivni pojedinci obično u dugotrajnim vezama ispunjenima snažnom emocionalnom povezanošću, dok se nerestriktivni pojedinci radije upuštaju u kratkotrajne, neobavezne odnose bez emocionalne povezanosti (npr. Buss i Schmitt, 1993), možemo se osloniti na teoriju privrženosti za objašnjenje ovih razlika. Prvenstveno formulirana kako bi objasnila funkcioniranje i dinamiku veze roditelj – dijete, teorija privrženosti je zadnjih godina omogućila i razumijevanje bliskih odnosa, romantičnih veza i

seksualnog ponašanja u odrasloj dobi, pa će u poglavljima koja slijede biti više objašnjeno o samoj teoriji privrženosti, privrženosti u odrasloj dobi te odnosu privrženosti i seksualnosti.

1.2 Teorija privrženosti

Privrženost je snažna emocionalna povezanost koju osoba ima s bliskim ljudima i koja izaziva ugodu i radost kada je s njima u interakciji (Berk, 2008). John Bowlby (1969; prema Bartholomew i Horowitz, 1991) iznio je hipotezu da je sustav privrženosti evoluirao s ciljem održavanja blizine između novorođenčeta i osobe koja brine o njemu, posebice u situaciji opasnosti i prijetnje. Središnja tema teorije privrženosti je da je primarni skrbnik (najčešće je to majka) dostupan i responzivan na djetetove potrebe, što omogućuje da ono razvije osjećaj sigurnosti. Bowlby (1980; prema Berk, 2008) navodi kako djeca izgrađuju trajnu emocionalnu povezanost s roditeljem koju koriste kao sigurnu bazu kada roditelj nije u blizini, a ta unutrašnja predodžba služi kao model ili skup očekivanja i vjerovanja da će figura privrženosti biti dostupna i da će u stresnim situacijama pružiti podršku.

Tijekom ponavljanih interakcija djeteta razvija internalne "radne modele", odnosno mentalne reprezentacije sebe i drugih, a dva ključna obilježja su: procjenjuje li djeteta figuru privrženosti kao osobu koja će odgovoriti na poziv za zaštitom i pomoći, ali i procjenjuje li sam sebe vrijednim tuđe pažnje i brige (Bowlby, 1973; prema Collins i Read, 1990). Interakcija sa figurom privrženosti koja prikladno odgovara na djetetove potrebe pospješuje optimalno funkcioniranje sustava privrženosti i dovodi do stvaranja pozitivnih radnih modela tijekom interakcije. S druge strane, kada figura privrženosti nije fizički ili emocionalno dostupna i podržavajuća, nije postignut osjećaj sigurnosti te se stvaraju negativni radni modeli sebe i drugih i usvajaju neke druge strategije regulacije afekata, a ne traženje blizine (Shaver, Mikulincer, 2004). Djeca tijekom vremena internaliziraju iskustva sa skrbnikom na način da rani odnos privrženosti sa skrbnikom postaje prototip u svim kasnijim bliskim odnosima (Bowlby, 1973; prema Bartholomew i Horowitz, 1991). Drugim riječima, radni modeli pružaju osnovu za kontinuitet stila privrženosti tijekom godina i od velike su važnosti za razumijevanje uloge koju rana veza ima za stvaranje kasnijih veza.

1.2.1 Privrženost u odrasloj dobi i načini mjerenja

Osnovni princip teorije privrženosti je da privrženi odnosi ostaju važni tijekom cijelog života (Ainsworth, 1982, 1989; Bowlby, 1977, 1980, 1982b; prema Bartholomew i Horowitz, 1991). Istraživači Hazan i Shaver (1987; prema Collins i Read, 1990) koristili su teoriju

privrženosti kao okvir za razumijevanje privrženosti u odraslim ljubavnim vezama. Osnovna pretpostavka je da većini odraslih osoba ljubavni partneri postaju primarne figure privrženosti, na način da održavanje blizine tijekom teških perioda postaje ključni izvor podrške, utjehe i ohrabrenja. Unatoč sličnostima, postoje i razlike između privrženosti u odrasloj i dojenačkoj dobi (Weis, 1982; prema Hazan i Shaver, 1994). Prvo, privrženost u dječjoj dobi je komplementarna što znači da figura privrženosti pruža, ali ne prima brigu, odnosno dijete traži, ali ne pruža sigurnost. S druge strane, privrženi odnosi u odrasloj dobi su recipročni, pri čemu oba partnera i pružaju i primaju brigu. Također, novorođenčad i mala djeca mogu tražiti fizički kontakt sa figurom privrženosti kako bi se osjećala sigurnima, dok starija djeca i odrasli mogu osjećati sigurnost i utjehu zbog same spoznaje da figuru privrženosti mogu kontaktirati. Drugo, primarna figura privrženosti kod djece je obično roditelj (najčešće majka), dok je kod odraslih to najčešće vršnjak, obično seksualni partner (Hazan i Shaver, 1994). Teoretičari privrženosti predložili su da se romantična ljubav sastoji od tri bihevioralna sustava: privrženosti, brige i seksualnog odnosa (Bowlby, 1969/1982; Shaver, Hazan i Bradshaw, 1988; prema Impett, Gordon i Strachman, 2008).

S ciljem istraživanja privrženosti u odrasloj dobi, Hazan i Shaver (1987; prema Collins i Read, 1990) su na temelju samoizvještajnih mjera klasificirali odrasle u tri kategorije koje odgovaraju oblicima privrženosti u djetinjstvu¹. Rezultati su pokazali da u usporedbi sa sigurnom grupom, ostale dvije nesigurne grupe (anksiozni i izbjegavajući) izvještavale su o negativnijim iskustvima i vjerovanjima o ljubavi, imali su kraće ljubavne veze i pružili su negativnije opise odnosa s roditeljima u djetinjstvu (Collins i Read, 1990).

Iako je još Bowlby (1973; prema Bartholomew i Horowitz, 1991) predložio da se radni modeli razlikuju u terminima slike o sebi i slike o drugima, prethodno navedena klasifikacija Hazana i Shavera nije uzimala u obzir te dimenzije. Kim Bartholomew je sistematizirala Bowlbyeve koncepcije internalnih radnih modela u četiri kategorije, koje su definirane kao dvije dimenzije: model o sebi i model o drugima (1990; prema Bartholomew i Horowitz, 1991). Pozitivnost modela o sebi ukazuje na stupanj u kojemu je osoba

¹Ainsworth i sur. (1978; prema Bartholomew i Horowitz) istraživali su obrasce privrženosti *Tehnikom nepoznate situacije* te utvrdili postojanje tri obrasca privrženosti: sigurna, anksiozno – opiruća i izbjegavajuća. Djeca koja su sigurno privržena raduju se roditelju kada se vrati i traže blizinu te oko 65% dojenčadi pokazuje takav oblik privrženosti. Anksiozno - opiruća djeca pokazuju ambivalentno ponašanje prema roditelju te pri odlasku plaču, a nakon što se roditelj vrati pokazuju ljutnju i otpor (10-15% dojenčadi), dok djeca izbjegavajuće privrženosti izbjegavaju blizinu i interakciju s roditeljem nakon povratka (približno 20% dojenčadi) (Ainsworth i sur., 1978; prema Berk, 2008).

internalizirala osjećaj o vlastitoj vrijednosti (nasuprot anksioznosti i nesigurnosti). Model o sebi je dakle povezan sa stupnjem anksioznosti i ovisnosti o odobravanju od strane drugih u bliskim vezama. Pozitivnost modela o drugima ukazuje na stupanj u kojemu se od drugih očekuje da će biti dostupni i koliko će podrške pružiti, a povezan je s tendencijom traženja ili izbjegavanja bliskosti u vezi. Prema tome, postoje četiri tipa privrženosti koja se razlikuju u tome koliko pojedinac ima pozitivan ili negativan model o sebi te o drugima.

Tablica 1.1 Dvodimenzionalni model tipova privrženosti u odrasloj dobi (Bartholomew, Horowitz, 1991)

		MODEL O SEBI (ovisnost ili anksioznost)	
		POZITIVAN (niska)	NEGATIVAN (visoka)
MODEL O DRUGIMA (izbjegavanje)	POZITIVAN (nisko)	SIGURNI TIP Ugoda s intimnošću i autonomijom	ZAOKUPLJENI TIP Zaokupljenost odnosima
	NEGATIVAN (visoko)	ODBIJAJUĆI TIP Odbijanje intimnosti Suprotnost ovisnosti	PLAŠLJIVI TIP Strah od intimnosti Izbjegavanje društva

Sigurno privržene osobe imaju internalizirani osjećaj vlastite vrijednosti i ugodno im je u intimnim bliskim vezama. Osobe zaokupljenog stila privrženosti anksiozno traže prihvaćanje i potvrdu od strane drugih, vjerujući da mogu postići zaštićenost ili sigurnost ako uspiju navesti druge da reagiraju ispravno prema njima. Bartholomewova (1991) je došla do zaključka da postoje dva različita oblika izbjegavanja, jedan koji je motiviran održavanjem samodostatnosti (odbijajuća privrženost), a drugi svjesnim strahom od mogućeg odbijanja od strane drugih (plašljiva privrženost). Plašljivo privrženi veoma ovise o prihvaćanju i potvrdi od strane drugih, no međutim, zbog njihovih negativnih očekivanja izbjegavaju intimnost kako bi izbjegli bol, gubitak, povrijeđenost ili odbacivanje od strane partnera. Osobe odbijajuće privrženosti također (kao i plašljivi) izbjegavaju bliskost i intimnost zbog negativnih očekivanja, no ipak postižu osjećaj o vlastitoj vrijednosti obrambeno negirajući vrijednost bliskih veza (Bartholomew, 1990; Bartholomew i Horowitz, 1991; prema Simpson, Rholes, 1998). Također, Fraley i Davis (1997; prema Fraley, Davis i Shaver, 1998) utvrdili su da odbijajuće privrženi pojedinci izbjegavaju ponašanja koja povećavaju razvoj privrženosti.

1.2.2 Privrženost i seksualnost

Istraživanja su potvrdila da su stilovi privrženosti povezani i sa ponašanjem vezanim za seksualne odnose (npr. Davis, Shaver i Vernon, 2004; prema Birnbaum i sur., 2006).

Sukladno svojoj potrazi za uspostavljanjem intimne, vjerne i zadovoljavajuće veze, sigurno privrženi preferiraju seksualne aktivnosti u predanim ljubavnim vezama (npr. Brennan i Shaver, 1995; Stephan i Bachman, 1999; prema Birnbaum i sur., 2006). Kao adolescenti, ovakvi pojedinci izvješćuju o manje avantura za jednu noć (*eng. "one-night-stands"*) nego nesigurno privrženi (Cooper, Shaver i Collins, 1998; prema Birnbaum i sur., 2006) te opisuju upuštanje u seksualne odnose uglavnom kako bi izrazili ljubav prema partneru (Tracy, Shaver, Albino i Cooper, 2003; prema Birnbaum i sur., 2006). S druge strane, izbjegavajuće privrženi traže fizičku i emocionalnu distancu od partnera i to na način da "isključuje" sustav privrženosti, što se očituje na dva načina: apstinencija od seksualne aktivnosti (Kalichman i sur., 1993; Tracy i sur., 2003; prema Birnbaum i sur., 2006) ili stupanje u seksualne odnose bez emocija u kontekstu povremenih, kratkotrajnih odnosa (npr. Schachner i Shaver, 2002; prema Birnbaum i sur., 2006). Izbjegavajuća privrženost je, uz navedeno, povezana sa nerestriktivnom socioseksualnom orijentacijom što može biti jedan od načina na koji izbjegavajuće privrženi smanjuju mogućnost postajanja privrženima seksualnom partneru. Seksualne aktivnosti anksiozno privrženih osoba odražavaju pokušaj ispunjenja nezadovoljenih potreba sigurnosti i ljubavi, odnosno pokušaj smanjenja nesigurnosti te poticanje intenzivne intimnosti. Kao adolescenti, visoko anksiozne osobe će vjerojatnije stupati u seksualne odnose kako bi izbjegli napuštanje (Tracy i sur., 2003; prema Birnbaum i sur., 2006). Oslanjajući se na model Bartholomewove i Horowitza (1991), Schmitt i suradnici (2004; Schmitt, 2005; prema Kardum, Gračanin, Hudek-Knežević, 2006) utvrdili su da su odbijajuća i plašljiva privrženost pozitivno povezane s kratkotrajnom reproduktivnom strategijom, dok je zaokupljena privrženost kod žena pozitivno povezana s kratkotrajnom, a kod muškaraca s dugotrajnom reproduktivnom strategijom.

Iako postoji iscrpna literatura o stilovima privrženosti u relaciji sa seksualnim ponašanjem, većina se istraživanja temelji na starijim koncepcijama privrženosti i korištenju zastarjelih mjernih instrumenata pa je u ovom istraživanju uz mjeru privrženosti autorice Bartholomew i Horowitza (1991) korišten i model Brennana i suradnika (1998) koji se pokazao kao najbolja mjera privrženosti u odrasloj dobi. Isto tako, pregledom literature utvrđeno je da nema mnogo istraživanja koja su se usmjerila na odnos privrženosti i socioseksualnosti pa je cilj ovog istraživanja ispitati upravo njihov odnos. Kirkpatric (1998; prema Del Giudice, 2011) je tvrdio da stilovi privrženosti u velikoj mjeri odražavaju seksualne strategije pri čemu izbjegavajuća privrženost upućuje na kratkoročnu strategiju, dok sigurna upućuje na dugoročnu. Prema tome, oslanjajući se na teoriju privrženosti i prijašnje

empirijske podatke, pretpostavka je da će osobe sigurne privrženosti preferirati seksualne aktivnosti u predanoj romantičnoj vezi, dok će nesigurno privržene osobe pokušati zadovoljiti potrebu za intimnošću stupanjem u seksualne odnose bez emocija u kontekstu neobaveznih, kratkotrajnih veza, odnosno da će sigurno privrženi biti restriktivniji od nesigurno privrženih. Nadalje, budući da muškarci izvješćuju o većoj spremnosti za stupanje u kratkotrajne, neformalne seksualne odnose i preferiraju "seks za jednu noć" više nego žene, cilj je provjeriti pretpostavku da će oni biti nerestriktivniji od žena. Također, s obzirom na različitu socijalizaciju dječaka i djevojčica, a kasnije i različite reproduktivne strategije muškaraca i žena, mogu se očekivati spolne razlike u dimenzijama i stilovima privrženosti. Muškarci bi mogli biti viši na dimenziji izbjegavanja, a žene na dimenziji anksioznosti, odnosno prema nalazima Bartholomewove i Horowitza (1991) muškarci bi mogli biti zastupljeniji kod odbijajućeg, a žene kod zaokupljenog stila privrženosti.

2 CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovog istraživanja je ispitati spolne razlike u socioseksualnoj orijentaciji, dimenzijama i stilovima privrženosti te provjeriti povezanost dimenzija privrženosti i socioseksualne orijentacije u ranoj odrasloj dobi.

3 PROBLEMI I HIPOTEZE

1. Ispitati spolne razlike u socioseksualnoj orijentaciji te u dimenzijama i stilovima privrženosti.

Hipoteza 1.1: Sukladno evolucijskoj teoriji i prethodnim istraživanjima koja pokazuju da muškarci imaju pozitivnije stavove o neobaveznom seksu nego žene, češće maštaju o seksu s više partnera te više traže kratkotrajne seksualne partnere nego što to čine žene (Schmitt, 2005), može se očekivati da će muškarci biti viši na socioseksualnosti, odnosno nerestriktivniji od žena.

Hipoteza 1.2: S obzirom na različite rodne uloge stečene procesom socijalizacije te sukladno nalazima da su muškarci orijentiraniji na kratkotrajnu reproduktivnu strategiju nego žene (npr. Schmitt, Shackelford i Buss, 2001), može se pretpostaviti da će muškarci imati viši rezultat na dimenziji izbjegavanja, a žene na dimenziji anksioznosti.

Hipoteza 1.3: Kada se uzme u obzir kategorijalna mjera stilova privrženosti, može se pretpostaviti da će sukladno nalazima Bartholomewove i Horowitz (1991) postojati značajna razlika s obzirom na spol, posebice kod zaokupljenog stil privrženosti pri čemu je pretpostavljena veća zastupljenost žena, te kod odbijajućeg stila privrženosti gdje je pretpostavljena veća zastupljenost muškaraca.

2. Ispitati povezanost dimenzija privrženosti (anksioznost i izbjegavanje) i socioseksualne orijentacije.

Hipoteza 2: S obzirom na prijašnja istraživanja i teoriju privrženosti može se očekivati pozitivna povezanost dimenzija anksioznosti i izbjegavanja sa mjerom socioseksualnosti.

4 METODA

4.1 Sudionici

Istraživanje je provedeno putem interneta na prigodnom uzorku od 211 studenata, od kojih je iz obrade isključeno 18 muških i 8 ženskih ispitanika zbog nekonzistentnih rezultata na kategorijalnoj i kontinuiranoj mjeri privrženosti autorice Bartholomew (odnosno, najveća procjena na skali od sedam stupnjeva nije korespondirala stilu privrženosti odabranom na kategorijalnoj mjeri). Taj postupak predlaže i Bartholomew u slučaju nekonzistentnih rezultata. Nadalje, u obradu nisu ulazili rezultati još trojice ispitanika zbog nepotpuno ispunjenih upitnika. Uzorak se u konačnici sastojao od 182 ispitanika, od čega je 69 (38%) studenata i 113 (62%) studentica. Ispitanici su bili studenti različitih fakulteta u Hrvatskoj, u dobi od 19 do 28 godina ($M=21,86$; $SD=1,64$). Prosječna dob muških ispitanika iznosi $M=22,26$ uz $SD=1,72$, a ženskih $M=21,62$ uz $SD=1,55$ pri čemu postoji značajna razlika u dobi između muškaraca i žena ($t(180)=2,60$; $p<.05$), odnosno muškarci u uzorku su stariji od žena. U vezi je 61% ispitanika, prosječnog trajanja veze 26 mjeseci ($M=25,51$; $SD=19,70$), dok je kod ispitanika koji nisu bili u vezi u vrijeme istraživanja od zadnje veze prošlo prosječno 14 mjeseci ($M=14,14$; $SD=11,25$), a najduža veza im je trajala više od 1 godine (za 52% ispitanika, $N=36$). Seksualno je aktivno 84% ispitanika ($N=153$), a prosječna dob prvog seksualnog odnosa iznosi 17,58 godina ($SD=1,85$).

4.2 Mjerni instrumenti

- *Upitnik općih podataka* i nekih značajki seksualnosti i ljubavne veze (Prilog 1)
- *Upitnik socioseksualne orijentacije* (Sociosexual Orientation Inventory, SOI; Simpson i Gangestad, 1991) (Prilog 2)

Socioseksualnost je mjerena Upitnikom socioseksualne orijentacije (*Sociosexual Orientation Inventory*, SOI; Simpson i Gangestad, 1991) koji se sastoji od sedam čestica. Dvije čestice ispituju ispitanikovo prošlo seksualno iskustvo: čestica 1 (broj seksualnih partnera u prošlim godinu dana) i čestica 3 (broj partnera s kojima su imali seksualni odnos samo jednom). Čestica 2 ispituje anticipirano (buduće) seksualno iskustvo (broj partnera s kojima predviđaju spolni odnos tijekom slijedećih pet godina). Čestica 4 ispituje čestinu zamišljanja seksualnog odnosa s nekom drugom osobom, koja nije trenutni partner i ispitanici svoj odgovor daju na skali od 8 stupnjeva (1 – nikada, 8 – najmanje jednom na dan). Čestice

5, 6 i 7 ispituju stavove prema usputnom seksu, a ispitanici daju svoje procjene na skali od 7 stupnjeva (1 – uopće se ne slažem, 7 – u potpunosti se slažem). Ukupan rezultat izražava se kao ponderirani zbroj pojedinih čestica. Ispitanici koji postignu veći rezultat na SOI imaju nerestriktivniju socioseksualnu orijentaciju. Prethodna istraživanja pokazuju da je ova mjera jednodimenzionalna, te da ima zadovoljavajuću konvergentnu i diskriminantnu valjanost. SOI ima visoku test-retest pouzdanost ($r=.94$), te pouzdanost unutarnje konzistencije (Cronbach-alpha = .73) (Simpson i Gangestad, 1991). U ovom istraživanju dobivena je pouzdanost unutarnje konzistencije $\alpha=.79$.

- *Inventar iskustava u bliskim vezama* (Experiences in Close Relationship Inventory; Brennan i suradnici, 1998) (Prilog 3)

Brennan i sur. (1998) konstruirali su Inventar iskustva u bliskim vezama (eng. *Experiences in Close Relationship Inventory*), koji se sastoji od 36 čestica, a čine ga dvije skale: skala *anksioznosti* (strah od odbijanja ili napuštanja) i skala *izbjegavanja* (doživljaj neugode zbog bliskosti i ovisnosti o drugima). Njima se utvrđuju dvije ortogonalne dimenzije privrženosti: dimenzija anksioznosti i dimenzija izbjegavanja, a moguće je utvrditi i tip privrženosti na osnovi kombinacije rezultata na obje dimenzije. Ovaj instrument se smatra do danas najboljom mjerom privrženosti u odrasloj dobi.

U ovom istraživanju primijenjena je skraćena verzija Brennanovog Inventara iskustava u bliskim vezama koju su napravile autorice Kamenov i Jelić (2003). Pri tome je faktorska struktura skale ostala ista i zadržana su dva faktora: anksioznost i izbjegavanje. Radi se o skalama samoprocjene sa ukupno 18 čestica, po 9 čestica za svaku skalu. Skalu izbjegavanja čine čestice označene neparnim brojevima, dok skalu anksioznosti čine čestice označene parnim brojevima. Autorice navode kako skraćena skala nije izgubila na pouzdanosti te da je ona visoka i zadovoljavajuća (Kamenov, Jelić, 2003). Zadatak ispitanika je da izrazi stupanj slaganja s navedenom tvrdnjom na skali od 7 stupnjeva (1 – uopće se ne slažem, 4 – niti se slažem niti se ne slažem, 7 – potpuno se slažem). Rezultat ispitanika određuje se zbrajanjem procjena za odgovarajuće čestice pojedinih dimenzija uz prethodno rekodiranje čestica pod rednim brojem 9, 13 i 17. Kako bi se dobio rezultat na dimenziji anksioznosti, zbrajaju se procjene na parnim česticama, dok se za rezultat na dimenziji izbjegavanja zbrajaju procjene na neparnim česticama. Veći rezultat ukazuje na izraženiju pojedinu dimenziju privrženosti. U ovom istraživanju dobivena je značajna niska povezanost ovih dviju skala ($r(180) = .34$; $p<.05$), pa se određivao rezultat ispitanika na dimenziji izbjegavanja i anksioznosti, a nije se

određivao tip privrženosti kao kombinacija rezultata na dimenzijama budući da nisu ortogonalne. Pouzdanosti unutarnje konzistencije u ovom istraživanju iznose $\alpha = .86$ za dimenziju izbjegavanja, a $\alpha = .81$ za dimenziju anksioznosti.

- *Mjera stila privrženosti Bartholomewove i Horowitza* (Relationship Questionnaire, Bartholomew i Horowitz, 1991) (Prilog 4)

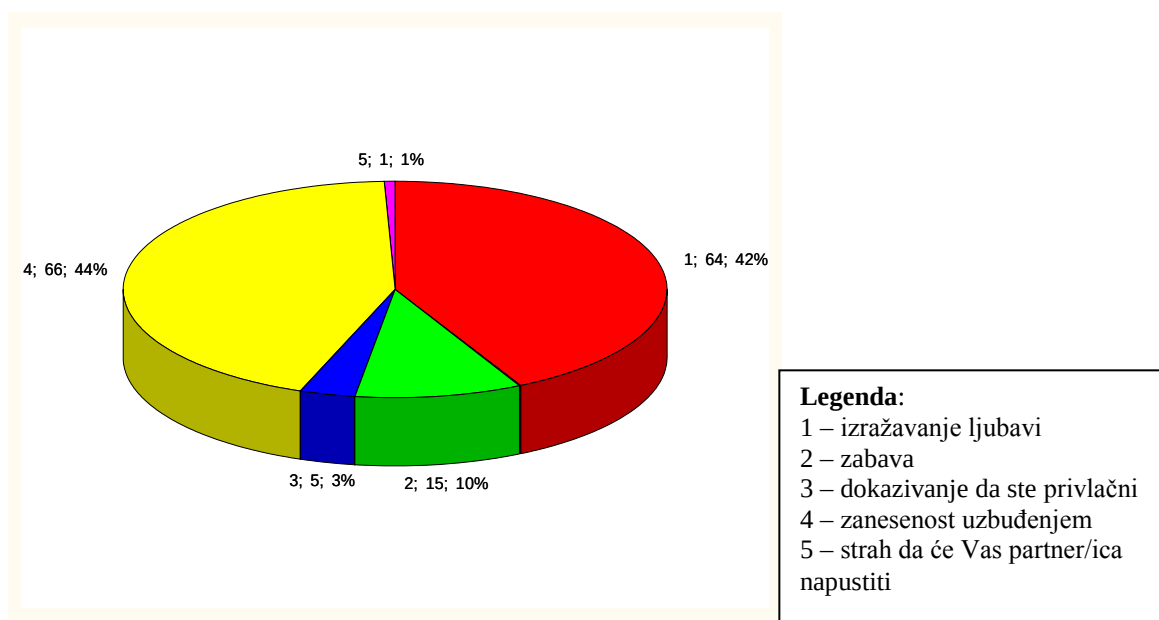
Osim Inventara iskustava u bliskim vezama, kao mjera stila privrženosti korištene su i četiri kategorije privrženosti Bartholomewove i Horowitza (1991). Kategorije su *sigurna, plašljiva, zaokupljena i odbijajuća privrženost*. U istraživanju je korištena kategorijalna mjera (*Relationship Questionnaire*) te je zadatak ispitanika da odaberu samo jedan od ponuđenih četiri opisa koji najbolje odgovara načinu na koji se općenito ponašaju u ljubavnim vezama, te kontinuirana mjera (*Relationship Scale Questionnaire*) na kojoj ispitanici procjenjuju svaki od opisa na skali od sedam stupnjeva (1 – uopće se ne slažem, 7 – u potpunosti se slažem).

4.3 Postupak

Ispitivanje je provedeno putem interneta u razdoblju od 27.1.2014. do 27.2.2014. On-line upitnik postavljen je na razne sveučilišne grupe na društvenoj mreži Facebook, a na samom početku upitnika nalazila se kratko objašnjena svrha istraživanja te se naglasila anonimnost ispitanika i mogućnost prekidanja ispunjavanja upitnika. Prosječno vrijeme trajanja popunjavanja upitnika je iznosilo od 10 do 15 minuta.

5 REZULTATI

Cilj provedenog istraživanja bio je provjeriti postoje li spolne razlike u socioseksualnoj orijentaciji, dimenzijama i stilovima privrženosti, te utvrditi odnos različitih dimenzija privrženosti i socioseksualne orijentacije. Na samom početku biti će prikazane značajke ispitanika koje se odnose na neke aspekte njihove veze i seksualnosti. U vezi je 61% ispitanika, prosječnog trajanja veze 26 mjeseci ($M=25,51$; $SD=19,70$), dok je kod ispitanika koji nisu bili u vezi u vrijeme istraživanja od zadnje veze prošlo prosječno 14 mjeseci ($M=14,14$; $SD=11,25$), a najduža veza im je trajala više od 1 godine (za 52% ispitanika, $N=36$). Seksualno je aktivno 84% ispitanika ($N=153$), a prosječna dob prvog seksualnog odnosa iznosi 17,58 godina ($SD=1,85$). Najčešći motiv za stupanje u seksualni odnos koji ispitanici navode prikazan je na *Slici 1*.

Slika 1. Prikaz zastupljenosti pojedinih motiva za stupanje u seksualni odnos

Na *Slici 1*. prikazana je zastupljenost motiva za stupanje u prvi seksualni odnos, a grupirani su u pet kategorija: izražavanje ljubavi prema partneru; zabava; dokazivanje da ste privlačni/poželjni; zanesenost uzbuđenjem; strah da će Vas partner/ica napustiti (ukoliko ne stupite u seksualni odnos s njim/njom). Vidljivo je da su podjednako zastupljeni motivi zanesenost uzbuđenjem i izražavanje ljubavi prema partneru. U nastavku slijede odgovori na postavljene probleme.

5.1 Ispitivanje spolnih razlika u socioseksualnoj orijentaciji, dimenzijama i stilovima privrženosti

Tablica 1 Prikaz efekata spola na socioseksualnost

Spol	N	M	SD	t-test	p
M	69	112.02	41.10	5.49	.00*
Ž	113	80.55	35.13		

Legenda: * $p < .01$

Iz Tablice 1 vidljiva je statistički značajna razlika ($t(180)=5.49$; $p < .01$) između muškaraca i žena na mjeri socioseksualne orijentacije, odnosno muškarci u uzorku su viši na skali socioseksualnosti i karakterizira ih nerestriktivnija socioseksualna orijentacija, dok su žene postigle niži rezultat na spomenutoj skali i karakterizira ih restriktivnija socioseksualna orijentacija.

Tablica 2 Prikaz razlika između muškaraca i žena u dimenzijama privrženosti

Dimenzija	Muškarci			Žene			t-test	p
	N	M	SD	N	M	SD		
Izbjegavanje	69	23.46	10.21	113	22.85	9.87	0.40	.69
Anksioznost	69	20.76	8.58	113	26.83	9.72	-4.26	.00*

Legenda: * $p < .01$

Dobiveno je da nema značajne razlike između muškaraca i žena u dimenziji izbjegavanja ($t(180)=0.40$; $p > .05$), dok postoji značajna razlika u dimenziji anksioznosti ($t(180)=-4.26$; $p < .01$), pri čemu su žene postigle više rezultate od muškaraca na toj dimenziji.

Tablica 3 Prikaz razlika između muškaraca i žena u stilovima privrženosti

	Muškarci (n = 66)		Žene (n = 111)		χ^2
	N	%	N	%	
Sigurna privrženost	27	39.13	35	30.97	1.60
Zaokupljena privrženost	8	11.59	11	9.73	0.21
Odbijajuća privrženost	15	21.74	13	11.50	3.77
Plašljiva privrženost	16	23.19	52	46.02	8.94*

Legenda: * $p < .01$

Razlika u pojedinim tipovima privrženosti između muškaraca i žena značajna je samo kod plašljivog tipa privrženosti ($\chi^2(1, N=177)=8.94; p<.01$) pri čemu je značajno više žena nego muškaraca plašljivo privrženo (vidi Tablicu 3).

5.2 Ispitivanje povezanosti dimenzija privrženosti i socioseksualne orijentacije

Tablica 4 Prikaz povezanosti dimenzija privrženosti i socioseksualne orijentacije

Dimenzija	Socioseksualnost ($N_{uk}=182$)	Muškarci ($N_{uk}=69$)	Žene ($N_{uk}=113$)
Izbjegavanje	.19*	.29*	.13
Anksioznost	.03	.14	.19*

Legenda: * $p<.05$

Iz Tablice 4 vidljiva je značajna pozitivna i vrlo niska povezanost dimenzije izbjegavanja i socioseksualne orijentacije ($r(180)=.19; p<.05$), te nije dobivena povezanost dimenzije anksioznosti i rezultata na Upitniku socioseksualne orijentacije ($r(180)=.03; p>.05$). Dakle, samo je dimenzija izbjegavanja značajno povezana sa mjerom socioseksualnosti, što bi značilo da što je viši rezultat na dimenziji izbjegavanja, to je i viši rezultat na mjeri socioseksualnosti i pojedinci su nerestriktivniji. Drugim riječima, osobama koje su postigle viši rezultat na dimenziji izbjegavanja potrebno je manje emocionalnog vezivanja, predanosti i bliskosti prije upuštanja u seksualni odnos. Ispitana je i povezanost dimenzija privrženosti i socioseksualnosti posebno za muškarce i žene (vidi Tablicu 4) te je dobiveno da je dimenzija izbjegavanja pozitivno povezana sa socioseksualnošću kod muškaraca, a dimenzija anksioznosti pozitivno povezana sa socioseksualnošću kod žena, iako su obje korelacije niske.

6 DISKUSIJA

Cilj provedenog istraživanja bio je ispitati spolne razlike u socioseksualnoj orijentaciji, dimenzijama i stilovima privrženosti, te utvrditi povezanost dimenzija privrženosti i socioseksualnosti.

Budući da su muškarci zainteresiraniji za kratkoročne seksualne strategije, avanture za jednu noć i odnose kojima nedostaje emocionalne dubine (Buss i Schmitt, 1993), pretpostavka je da će oni biti nerestriktivniji od žena. Dakle, prvi dio prvog problema bio je ispitati spolne razlike u socioseksualnoj orijentaciji. Dobivena je statistički značajna razlika između muškaraca i žena na Upitniku socioseksualne orijentacije, pri čemu su muškarci postigli viši rezultat nego žene na ovoj dimenziji (vidi Tablicu 1). Drugim riječima, muškarci su spremniji nego žene stupiti u seksualne odnose bez prethodne emocionalne bliskosti sa romantičnim partnerom. Dobiveni rezultat u skladu je s hipotezom da će muškarci biti nerestriktivniji od žena, odnosno da im je potrebno manje bliskosti, emocionalne vezanosti, ulaganja i predanosti prije stupanja u seksualni odnos, čime je prvi dio prve hipoteze prihvaćen. Rezultat je u skladu s većinom prijašnjih istraživanja i teorija koje upućuju na nerestriktivnost muškaraca. Jedna od teorija temeljena na evolucijskim postavkama je Triversova teorija roditeljskog ulaganja (1972; prema Buss, 2006) koja uzima u obzir da su žene spol koji ulaže više u potomstvo, pa stoga nisu sklone kratkoročnim seksualnim odnosima. S druge strane, muškarci imaju reproduktivnu prednost neobaveznog, kratkoročnog odnosa s većim brojem partnerica pa stoga i preferiraju takve seksualne odnose. Dobiveni nalaz mogao bi se objasniti i teorijom društvene strukture (Wood i Eagly, 2002; prema Schmitt, 2005) prema kojoj se muškarci i žene razlikuju u socioseksualnosti ovisno o tome je li kultura tradicionalna ili egalitarna. U kulturama u kojima žene imaju manju ekonomsku i političku moć te manji raspon socijalnih uloga (odnosno kulture s tradicionalnom rodnom ideologijom), spolne razlike u socioseksualnosti bi trebale biti veće, dok u kulturama koje posjeduju modernije odnosno progresivne rodne uloge, u kojima žene imaju jednaki pristup novcu i moći te veću slobodu seksualnih ponašanja, razlike bi trebale biti manje (Wood i Eagly, 2002; prema Schmitt, 2005). Iako se u našoj kulturi radi na uspostavljanju rodne društvene jednakosti i približavanju konceptu rodno egalitarnog društva, puno je dokaza da smo još daleko od toga i da živimo u tradicionalnom društvu. Primjerice, i dalje muškarci imaju veću moć, ugled i bogatstvo nego žene; više žena je zaposleno na manje plaćenim poslovima; manje žena sudjeluje u političkom odlučivanju; od žena se očekuje izvršenje tradicionalnih kućanskih poslova, a ne rad na karijeri itd. (npr. Castells, 2002; Inglehart i

Norris 2003; Kerovec, 2005; prema Kamenov i Galić, 2011). Nadalje, teorije socijalnih uloga objašnjavaju spolne razlike u preferenciji kratkoročne seksualne strategije dvostrukim spolnim standardima (Oliver i Sedikides, 1992; Sprechner i sur., 1987; prema Schmitt, Shackelford i Buss, 2001). Budući da se muškarce nagrađuje za seksualnu promiskuitetnost, a žene kažnjava za istu, dolazi do spolnih razlika u seksualnom ponašanju. Još jedan nalaz je i onaj Gagnona i Simona (1973; prema Schmitt, Shackelford, Buss, 2001) da adolescenti više vremena provode masturbirajući u emocionalnoj izolaciji, dok adolescentice formiraju intimne emocionalne veze s prijateljima, pri čemu različiti seksualni obrasci naučeni tijekom adolescencije kasnije dovode do razlika u preferenciji seksualnih strategija. Sve u svemu, tradicionalno društvo u kojemu postoji različita socijalizacija dječaka i djevojčica, kao i dvostruki spolni standardi prema kojima se od žena očekuje restriktivnost, a od muškaraca nerestriktivnost dovode do razlika u seksualnom ponašanju između muškaraca i žena. Istraživanje spolnih razlika u socioseksualnosti je zasigurno kompleksnije nego se čini. Kako bi se dobio bolji uvid u spolne razlike na ovom upitniku, bilo bi zanimljivo testirati odvojeno seksualne stavove i seksualno ponašanje pa ispitati razlike između muškaraca i žena u te dvije komponente. Nadalje, trebalo bi se dodatno kontrolirati tendenciju ispitanika ka socijalno poželjnom odgovaranju jer su pitanja intimnog karaktera. Zaključno, treba imati na umu da se seksualno ponašanje obično pojavljuje unutar socijalnog i interpersonalnog konteksta i treba se i interpretirati unutar istog (Simpson i Gangestad, 1991). Također, Simpson i Gangestad (1991) navode kako je varijabilitet unutar spolova veći od varijabiliteta između spolova. U ovom istraživanju radi se o dosta homogenom uzorku pa bi bilo zanimljivo provjeriti ove pretpostavke na većem i heterogenijem uzorku različitih dobnih skupina.

Zanimale su nas i spolne razlike u dimenzijama i stilovima privrženosti. Prvo smo testirali razlike između muškaraca i žena u dimenzijama privrženosti dobivenim na Brennanovom inventaru iskustava u bliskim vezama, a zatim spolne razlike u stilovima privrženosti na kategorijalnoj mjeri Bartholomewove i Horowitza. Budući da se u prijašnjim istraživanjima dobilo da su muškarci postigli više rezultate na dimenziji izbjegavanja, a žene na dimenziji anksioznosti, to je provjereno i u ovom istraživanju. Dobiveno je da nema statistički značajne spolne razlike u dimenziji izbjegavanja, dok je razlika značajna na dimenziji anksioznosti pri čemu su žene više na anksioznosti od muškaraca (vidljivo u Tablici 2). Dio prve hipoteze koji se odnosi na to da će muškarci biti viši na dimenziji izbjegavanja time je odbačen. Kirkpatrick (1998; prema Schmitt, 2003) je predložio da je u podlozi izbjegavanja gotovo isti mehanizam kao i kod kratkoročne seksualne strategije, odnosno da su

izbjegavanje i kratkoročna strategija konceptualno sinonimi, te kada se povuče paralela s evolucijskim očekivanjem da su muškarci skloniji kratkoročnoj strategiji od žena, dolazi do pretpostavke da će muškarci biti viši na dimenziji izbjegavanja od žena. Ipak, u ovom istraživanju nije dobivena razlika između muškaraca i žena na dimenziji izbjegavanja. Moguće je da su se spolne razlike u izbjegavanju smanjile tijekom desetljeća, što je nalaz koji navodi i Del Giudice (2011). Što se tiče dimenzije anksioznosti, Del Giudice (2009; prema Del Giudice, 2011) navodi kako je ona "ženska strategija" nastala s ciljem zadržavanja partnera u blizini. Sukladno očekivanju, anksioznost je viša kod žena te je time ovaj dio prve hipoteze potvrđen.

Nadalje, testirane su spolne razlike u stilovima privrženosti na kategorijalnoj mjeri autorice Bartholomew. Utvrđeno je da postoji značajna razlika samo kod plašljivo privrženih, pri čemu je značajno veća zastupljenost žena u ovom tipu privrženosti (Tablica 3). Dobiveni rezultati ne potvrđuju dio prve hipoteze koja se odnosi na to da će žene biti zaokupljeno, a muškarci odbijajuće privrženi te je ona odbačena. Del Giudice (2011) navodi kako bi spolna razlika u privrženosti trebala biti relativno mala u većini populacija, te da je najveći broj sigurno privrženih, bez obzira na spol. Ipak, ovdje je dobiveno da je najveći broj žena plašljivo privrženo, što bi značilo da imaju negativnu sliku o sebi te negativnu sliku o drugima pa izbjegavaju bliskost kako bi izbjegli eventualno razočarenje (Bartholomew i Horowitz, 1991). Moguće je da su rezultati ovakvi zbog metodoloških nedostataka, prvenstveno malog broja ispitanika po kategorijama te neizjednačenost broja muškaraca i žena u uzorku, kao i značajno mlađe ispitanice od ispitanika. Nadalje, budući da nije reprezentativan uzorak rezultati se ne mogu generalizirati na cijelu populaciju. Del Giudice (2011) je utvrdio da su najmanje razlike u privrženosti s obzirom na spol kod studenata, a posebice na web – uzorku. Štoviše, Peterson (2001; prema Del Giudice, 2011) navodi da su razlike u veličini efekta između studentskog uzorka i nestudenata češće pravilo nego iznimka.

Polazeći od teorije privrženosti koja može biti okvir za razumijevanje veza i u odrasloj dobi te od prijašnjih istraživanja koja dovode u vezu stilove privrženosti i seksualno ponašanje (npr. Kirkpatric, 1998; prema Del Giudice, 2011), u ovom istraživanju se pokušao utvrditi odnos između dimenzija privrženosti i socioseksualnosti. Naime, drugi problem bio je testirati povezanost dimenzija privrženosti (anksioznosti i izbjegavanja) i socioseksualne orijentacije. U ovom istraživanju korišten je Brennanov inventar iskustava u bliskim vezama koji gleda na individualne razlike u privrženosti kao kontinuum na dvjema ortogonalnim dimenzijama (dimenziji anksioznosti i dimenziji izbjegavanja). S obzirom na to da se

pokazala značajnom povezanost dimenzija anksioznosti i izbjegavanja, odnosno na ovom uzorku te dimenzije nisu ortogonalne, ispitanike se nije moglo kategorizirati u jedan od četiri tipa privrženosti, već se ostavilo dimenzije kao takve. Iako su u teoretskom smislu te dimenzije ortogonalne, često se u istraživanjima dobije njihova povezanost (npr. Kamenov i Jelić, 2003).

Sigurno privrženi pojedinci nisko su na dimenzijama anksioznosti i izbjegavanja, imaju osjećaj vlastite vrijednosti i očekuju da će figure privrženosti biti dosljedno dostupne i tople. Karakterizira ih povjerenje u bliske osobe, visoko ulaganje u vezu, pozitivne emocije te seks u kontekstu duge veze. Dimenzija anksioznosti odnosi se na strah da će figura privrženosti biti nedostupna ili nepodržavajuća, te osobe visoko na ovoj dimenziji ponašaju se na način da osiguraju blizinu i podržavanje drugih. Anksiozno privrženi odrasli često su opsjednuti svojim romantičnim partnerom i izrazito ljubomorni (Carnelly, Pietromonoco i Jaffe, 1991; prema Tracy i sur., 2003), a njihovo seksualno ponašanje i ponašanje u vezama odražava brigu o odbijanju i napuštanju. Osobe visoko na dimenziji anksioznosti često se vrlo brzo upuštaju u seksualne odnose kako bi se osjećali bliskima partneru i kako bi izbjegli napuštanje. Dakle, njihovo seksualno ponašanje odražava pokušaj zadovoljenja nezadovoljenih potreba za sigurnošću i ljubavlju (Tracy i sur., 2003). Nadalje, anksiozno privrženi često imaju prvi seksualni odnos u ranijoj dobi te veći broj partnera tijekom života (Bogaert i Sadava, 2002). Druga dimenzija, dimenzija izbjegavanja, odnosi se na nepovjerenje da će bliske osobe biti dostupne i responzivne kada to bude bilo potrebno, te osobe visoko na ovoj dimenziji pokušavaju biti neovisne i emocionalno distancirane od figura privrženosti (Impett i sur., 2008). Njihovo seksualno ponašanje i ponašanje u vezama odražava nemogućnost ili nevoljnost formiranja bliskih veza s ostalima, a seksualni odnosi nisu povezani s intimnošću, bliskošću i privrženošću (Birnbaum i sur., 2006). Pokušaji visoko izbjegavajućih osoba da deaktiviraju sustav privrženosti očituje se u manje stabilnim vezama koje su karakterizirane strahom od intimnosti i niskim razinama emocionalne uključenosti, povjerenja i zadovoljstva. Skloni su ulasku u neobavezne seksualne odnose bez emocija, u kontekstu povremenih, kratkotrajnih veza (Schachner i Schaver, 2002; prema Birnbaum i sur., 2006). Nekoliko istraživanja je pokazalo da je izbjegavajuća privrženost povezana sa nerestriktivnom ili promiskuitetnom socioseksualnom orijentacijom (veći broj seksualnih partnera, više upuštanja u seks za jednu noć, manji postotak predanih veza te manje restriktivna seksualna uvjerenja) (npr. Brennan i sur., 1998; Fraley i sur., 1998). Oslanjajući se na prethodne studije, i u ovom istraživanju pretpostavilo se da će postojati pozitivna povezanost dimenzija anksioznosti i

izbjegavanja sa socioseksualnošću. Rezultati su pokazali da je dimenzija izbjegavanja pozitivno povezana sa socioseksualnošću, no dimenzija anksioznosti i socioseksualnost nisu povezane (vidljivo u Tablici 4). Dakle, što je viši rezultat na dimenziji izbjegavanja, to je i viša socioseksualnost, odnosno pojedincima je potrebno manje obvezivanja, ulaganja, emocionalne povezanosti i ljubavi prije upuštanja u seksualni odnos. Ipak, iz Tablice 4 može se vidjeti da je korelacija izbjegavanja i socioseksualnosti niska, dok anksioznost i socioseksualnost nisu povezane čime je druga hipoteza samo djelomično prihvaćena. Moguće objašnjenje rezultata leži možda u tome što izbjegavajuće privrženi teže neobaveznim seksualnim odnosima upravo kako bi izbjegli mogućnost postajanja privrženima partneru, dok anksiozno privrženi ulaze u seksualne odnose kako bi povećali intimnost i osjećali se emocionalno bliskima partneru. U prilog tome ide i nalaz da anksiozno privrženi više uživaju u aspektima seksualnosti vezanim za osjećaje i intimnost nego u genitalnim aspektima (Tracy i sur., 2003). Provjereno je i kolika je povezanost dimenzija privrženosti i socioseksualnosti posebno za muškarce i žene, te je dobivena značajna pozitivna povezanost izbjegavanja i socioseksualnosti kod muškaraca (ali ne i kod žena) te značajna pozitivna povezanost anksioznosti i socioseksualnosti kod žena (ali ne i kod muškaraca) (Tablica 4). Dakle, više izbjegavanje kod muškaraca povezano je s višom socioseksualnošću, odnosno, upuštanjem u seksualne odnose bez emocionalne predanosti i bliskosti, što je u skladu s društvenim očekivanjima. S druge strane, viša anksioznost kod djevojaka povezana je s višim rezultatom na skali socioseksualnosti, što znači da djevojke koje se boje napuštanja od strane partnera vrlo brzo ulaze u seksualni odnos s njim čak i u odsutnosti emocionalne bliskosti kako bi ga zadržale, posebice ako vjeruju da je seks bitan njihovim partnerima.

Osim Inventara iskustava u bliskim vezama, u istraživanju su korištene i četiri kategorije privrženosti Bartholomewove i Horowitza (1991). Kao što je navedeno u opisu sudionika, iz obrade je isključeno 18 muških i 8 ženskih ispitanika zbog nekonzistentnih rezultata na kategorijalnoj i kontinuiranoj mjeri privrženosti. Vidljivo je da su u većoj mjeri muški ispitanici bili nekonzistentni, što je zanimljiv podatak koji nas može uputiti na moguću veću sklonost muških ispitanika nepažljivom čitanju pitanja i odgovaranju, što je u konačnici moglo utjecati na dobivene rezultate.

Dobiveni rezultati mogu se interpretirati u kontekstu nekih ograničenja studije. Prvenstveno, uzorak je homogen i čine ga isključivo studenti i studentice čime je onemogućena generalizacija rezultata na opću populaciju. Nadalje, radi se o prikupljanju podataka putem interneta, što ima svojih prednosti i nedostataka. Neke od prednosti su

ekonomičnost i brzo prikupljanje podataka te rješavanje upitnika u privatnosti doma, odnosno gdje i kada ispitanici to žele, pri čemu ispitanici imaju dovoljno vremena za odgovaranje. S druge strane, nedostatak je manjak kontrole nad time tko zapravo popunjava upitnik, kao i nepostojanje kontrole višestrukog popunjavanja. Ovakvim prikupljanjem podataka povećana je mogućnost samostalnog odabira u uzorak od strane ispitanika te je vjerojatnije da će žene biti zainteresiranije za popunjavanje on-line upitnika o romantičnim odnosima. Takva neproporcionalnost u spolnoj strukturi uzorka dovodi do manje reprezentativnosti muškaraca u uzorku s obzirom na opću mušku populaciju. Dakle, samoselekcija temeljena na rodno – tipičnim interesima i osobinama ličnosti može objasniti smanjene ili atipične spolne razlike dobivene u ovom istraživanju. Nadalje, budući da je upitnik postavljen na razne studentske grupe na Facebooku, mogli su ga popunjavati samo korisnici Facebooka, a moguće je da oni posjeduju određene karakteristike koje ih razlikuju od ostatka osoba u nadolazećoj odrasloj dobi. Correa, Hinsley i Zuniga (2010) navode kako su ekstraverzija i otvorenost prema iskustvu pozitivno povezani sa korištenjem društvenih mreža, a drugi istraživači navode da osobe visoko na mjeri ekstraverzije, dezinhibicije i samomotrenja češće ulaze u nerestriktivna socioseksualna ponašanja te imaju pozitivnije stavove o neobaveznom seksu (Simpson i Gangestad, 1991). Prema tome, možda postoji poveznica između karakteristika ispitanika koji koriste društvene mreže i njihove socioseksualne orijentacije, što bi bilo zanimljivo ispitati u budućim istraživanjima. Još jedan metodološki nedostatak u području ispitivanja spolnih razlika u dimenzijama privrženosti je i sam odabir mjernih instrumenata. Feeney (2002; prema Del Giudice, 2011) navodi da je dvodimenzionalni model privrženosti u romantičnim odnosima Brennana i suradnika (1998) preopćenit i možda je potrebno više od dvije dimenzije kako bi se u potpunosti opisale individualne varijacije u stilovima privrženosti, odnosno spolne razlike u romantičnoj privrženosti su možda izražene u specifičnim facetama privrženosti, ali se gube prilikom uprosječavanja rezultata u šire dimenzije izbjegavanja i anksioznosti. U ovom istraživanju nije bilo moguće niti kombiniranjem rezultata odrediti stil privrženosti svakog ispitanika jer su dimenzije međusobno korelirale, što je dodatno dovelo do smanjenog razlikovanja ispitanika na tim varijablama.

Kao preporuka za buduća istraživanja, bilo bi zanimljivo provjeriti stabilnost privrženosti tijekom vremena koristeći longitudinalni nacrt, odnosno provjeriti odnosi li se privrženost na stabilnu crtu ličnosti ili je pak promjenjiva ovisno o jedinstvenoj interakciji s određenom osobom. Također bi bilo zanimljivo ispitati izabiru li ljudi partnere koji su usklađeni s njima na dimenzijama privrženosti, ili pak one koji su im suprotni (npr. anksiozni

izabiru izbjegavajuće partnere koji potvrđuju njihova očekivanja i zabrinutost zbog napuštanja). Općenito, u budućim istraživanjima bilo bi dobro usmjeriti se ne samo na utvrđivanje stilova privrženosti kod ljudi, već na to kako dvoje ljudi zajedno formiraju jedinstvenu vezu.

7 ZAKLJUČCI

1. Rezultati su pokazali da postoji značajna razlika u socioseksualnoj orijentaciji između muškaraca i žena, pri čemu su muškarci nerestriktivniji od žena. Zatim, nije utvrđena značajna razlika između muškaraca i žena u dimenziji izbjegavanja, dok postoji značajna razlika u dimenziji anksioznosti pri čemu su žene anksioznije od muškaraca. U pogledu tipova privrženosti, utvrđena je razlika između muškaraca i žena samo kod plašljivog tipa privrženosti pri čemu je značajno više žena nego muškaraca plašljivo privrženo.
2. Rezultati na cijelom uzorku su pokazali pozitivnu i vrlo nisku povezanost dimenzije izbjegavanja i socioseksualne orijentacije, dok dimenzija anksioznost i socioseksualnost nisu povezane. Nadalje, dimenzija izbjegavanja pozitivno je povezana sa socioseksualnošću na uzorku muškaraca, dok je dimenzija anksioznosti pozitivno povezana sa socioseksualnošću na uzorku žena.

8 LITERATURA

- Bartholomew, K. i Horowitz, L. M. (1991). Attachment Styles Among Young Adults: A Test of a Four-Category Model. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Berk, L. E. (2008). *Psihologija cjeloživotnog razvoja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Birnbaum, G.E., Reis, H.T., Mikulincer, M., Gillath, O. i Orpaz, A. (2006). When Sex Is More Than Just Sex: Attachment Orientations, Sexual Experience, and Relationship Quality. *Journal of Personality and Social Psychology*, 91(5), 929-943.
- Bogaert, A. F., Sadava, S. (2002). Adult attachment and sexual behavior. *Personal Relationships*, 9(2), 191-204.
- Brennan, K. A., Clark, C. L. i Shaver, P. R. (1998.), Self-Report Measures of Adult Romantic Attachment. An Integrative Overview. U: J. A. Simpson i W. S. Rholes (ur.), *Attachment Theory and Close Relationships* (str. 46-76). New York: Guilford Press.
- Buss, D. M. (2006). Strategies of Human Mating. *Psychological Topics* 15(2), 239-260.
- Buss, D. M. i Schmitt, D. P. (1993). Sexual strategies theory: An evolutionary perspective on human mating. *Psychological Review*, 100(2), 204-232.
- Collins, N. L., Read, S. J. (1990). Adult attachment, working models, and relationship quality in dating couples. *Journal of Personality and Social Psychology*, 58(4), 644-663.
- Correa, T., Hinsley, A. W., Gil de Zuniga, H. G. (2010). Who interacts on the Web?: The intersection of users' personality and social media use. *Computers in Human Behavior*, 26(2), 247-253.
- Del Giudice, M. (2011). Sex Differences in Romantic Attachment: A Meta-Analysis. *Personality and Social Psychology Bulletin*, 37(2) 193-214.
- Fraley, R. C., Davis, K. E. i Shaver, P.R. (1998). Dismissing-Avoidance and the Defensive Organization of Emotion, Cognition, and Behavior. U J.A. Simpson i W.S. Rholes (Eds.), *Attachment Theory and Close Relationships* (249-279). New York: Guilford.
- Hazan, C. i Shaver, P. R. (1994). Attachment as an Organizational Framework for Research on Close Relationship. *Psychological Inquiry*, 5(1), 1-22.
- Impett, E. A., Gordon, A. M. i Strachman, A. (2008). Attachment and daily sexual goals: A study of dating couples. *Personal Relationship*, 15(3), 375-390.
- Kamenov, Ž. i Galić, B. (2011). *Percepcija, iskustva i stavovi o rodnoj diskriminaciji u Republici Hrvatskoj – Izvještaj o istraživanju*. Zagreb: Ured za ravnopravnost spolova Vlade RH.

- Kamenov, Ž. i Jelić, M. (2003). Validacija instrumenta za mjerenje privrženosti u različitim vrstama bliskih odnosa: Modifikacija Brennanova Inventara iskustava u bliskim vezama. *Suvremena psihologija*, 6(1), 73-91.
- Kardum, I., Gračanin, A. i Hudek-Knežević, J. (2006). Odnos crta ličnosti i stilova privrženosti s različitim aspektima seksualnosti kod žena i muškaraca. *Psihologijske teme*, 15, 101-128.
- Penke, L. (2007). *Approaches to an Evolutionary Personality Psychology: The Case of Sociosexuality*. Doktorska disertacija. Berlin: Humboldt University.
- Schmitt, D. P. (2005). Sociosexuality from Argentina to Zimbabwe: a 48-nation study of sex, culture, and strategies of human mating. *Behavioral and Brain Sciences*, 28(2), 247-311.
- Schmitt, D. P. (2003). Are men universally more dismissing than women? Gender differences in romantic attachment across 62 cultural regions. *Personal Relationships*, 10(3), 307-331.
- Schmitt, D. P., Shackelford, T. K., Buss, D. M. (2001). Are men really more 'oriented' toward short-term mating than women? A critical review of theory and research. *Psychology, Evolution and Gender*, 3(3) 211–239.
- Shaver, P. R. i Mikulincer, M. (2004). Attachment Theory, Individual Psychodynamics, and Relationship Functioning. *Handbook of Personal Relationships*. New York: Cambridge University Press.
- Simpson, J. A. i Gangestad, S. W. (1992). Sociosexuality and romantic partner choice. *Journal of Personality*, 60(1), 31-51.
- Simpson, J. A. i Gangestad, S. W. (1991). Individual differences in sociosexuality: Evidence for convergent and discriminant validity. *Journal of Personality and Social Psychology*, 60(6), 870-883.
- Simpson, J. A. i Rholes, W. S. (1998). *Attachment Theory and Close Relationships*. New York: Guilford Press.
- Tracy, J. L., Shaver, P. R., Albino, A. V., Cooper, M. L. (2003). Attachment styles and adolescent sexuality. U P. Florsheim (ur.), *"Adolescent romantic relations and sexual behavior: Theory, research, and practical implications."* (str. 137-159). Mahwah, NJ, US: Lawrence Erlbaum Associates Publishers.

9 PRILOZI

Prilog 1. Uputa i upitnik općih podataka

Odjel za psihologiju
Katedra za razvojnu psihologiju

Sveučilište u Zadru
Obala kralja Petra Krešimira IV, 2
HR-23000 Zadar

 marina@unizd.hr i lidija.soldo5@gmail.com

 +385 (0) 23 200 582 +385 (0)23 200 685

Upitnik koji je pred Vama nastao je s ciljem razumijevanja spremnosti mladih ulaska u seksualne odnose bez prethodne bliskosti i predanosti. Ovo istraživanje se provodi za potrebe završnog rada studentice 3. godine preddiplomskog studija psihologije Sveučilišta u Zadru. Ispunjavanje upitnika je **posve anonimno**, te se nadamo da će ti biti zanimljivo odgovoriti na pitanja koja slijede. U slučaju da ne želite odgovoriti na neko pitanje, slobodno ga preskočite. U svakom trenutku možete prekinuti s ispunjavanjem ankete.

Molim Vas da upisivanjem na crtu ili zaokruživanjem jednog od slova odgovorite na sljedeća pitanja:

1. Dob: ____ godina
2. Spol: M Ž
3. Godina studija ____
4. Kako biste opisali Vašu seksualnu orijentaciju?
 - a. Isključivo heteroseksualna
 - b. Uglavnom heteroseksualna
 - c. Biseksualna
 - d. Uglavnom homoseksualna
 - e. Isključivo homoseksualna
5. Jeste li ikada imali ljubavnu vezu? DA NE
6. Jeste li trenutno u ljubavnoj vezi? DA NE
7. Vaša najduža veza trajala je (ako niste trenutno u vezi):
 - a. do jednog mjeseca
 - b. od 1 do 6 mjeseci
 - c. od 6 mjeseci do jedne godine
 - d. više od jedne godine
8. Koliko je prošlo od Vaše zadnje veze? (ako niste trenutno u vezi): _____(u mjesecima)
9. Koliko traje Vaša trenutna veza? (ako ste trenutno u vezi): _____(u mjesecima)

10. Koliko ste zadovoljni Vašom vezom?
 - 1- Potpuno sam nezadovoljan/na
 - 2- nezadovoljan/na sam
 - 3- niti sam nezadovoljan/na, niti sam zadovoljan/a
 - 4- zadovoljan/na sam
 - 5- potpuno sam zadovoljan/na
11. Jeste li do sada imali seksualni odnos? DA NE
12. S koliko godina ste prvi put stupili u seksualni odnos? ____
13. Općenito, koji je najčešći motiv koji Vas je potaknuo na stupanje u seksualne odnose?
 - a. Izražavanje ljubavi prema partneru
 - b. Zabava
 - c. Dokazivanje da ste privlačni/poželjni
 - d. Zanesenost uzbuđenjem
 - e. Strah da će Vas partner napustiti (ako ne stupite u seksualni odnos s njim)

Prilog 2. Upitnik socioseksualne orijentacije

1. S koliko ste partnera imali spolni odnos tijekom posljednjih godinu dana? _____
2. S koliko partnera predviđate da ćete imati spolni odnos tijekom sljedećih pet godina (molimo Vas da pokušate procijeniti što je moguće realnije)? _____
3. S koliko ste partnera imali seksualni odnos samo jednom? _____
4. Koliko često zamišljate seksualni odnos s nekom drugom osobom, koja nije Vaš trenutni partner (odaberite jedan odgovor)?
 - a. Nikad
 - b. Jednom svaka dva ili tri mjeseca
 - c. Jednom mjesečno
 - d. Jednom svaka dva tjedna
 - e. Jednom tjedno
 - f. Nekoliko puta tjedno
 - g. Gotovo svaki dan
 - h. Najmanje jednom dnevno
5. Seks bez ljubavi je prihvatljiv.
uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 6 7 u potpunosti se slažem
6. Mogu zamisliti kako mi je ugodno i kako uživam u «usputnom» seksu s različitim partnerima.
uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 6 7 u potpunosti se slažem
7. Trebala bih s nekim biti emocionalno i psihološki bliska prije nego što bih se osjećala potpuno ugodno i uživala s njim u seksu.
uopće se ne slažem 1 2 3 4 5 6 7 u potpunosti se slažem

Prilog 3. Inventar iskustava u bliskim vezama

Sljedeće tvrdnje odnose se na Vaše osjećaje u ljubavnim vezama. Zanima nas kako se Vi OPĆENITO osjećate u Vašim vezama s ljubavnim partnerom, a ne što se događa u Vašoj trenutnoj vezi ako je imate. Molimo Vas da pažljivo pročitate svaku tvrdnju i odgovorite u kojoj mjeri se slažete s tvrdnjom. Svoj stupanj slaganja sa svakom tvrdnjom izrazite odabiranjem odgovarajućeg broja na skali od 1 do 7. Ispitivanje je anonimno pa Vas molimo da budete iskreni.

1 uopće se NE slažem	2 uglavnom se NE slažem	3 donekle se NE slažem	4 niti se slažem, niti se ne slažem	5 donekle se slažem	6 uglavnom se slažem	7 potpuno se slažem
-------------------------------	----------------------------------	------------------------------	---	---------------------------	----------------------------	---------------------------

1	Radije ne pokazujem partneru/ici svoje prave osjećaje.	1	2	3	4	5	6	7
2	Bojim se da moj/a ljubavni/a partner/ica ne mari za mene koliko ja marim za njega/nju.	1	2	3	4	5	6	7
3	U trenutku kada se moj/a partner/ica počne zbližavati sa mnom, primjećujem da se ja povlačim.	1	2	3	4	5	6	7
4	Jako se brinem da ću izgubiti partnera/icu.	1	2	3	4	5	6	7
5	Ne osjećam se ugodno kada se emocionalno otvaram ljubavnom partneru/ici.	1	2	3	4	5	6	7
6	Ako ne mogu navesti partnera/icu da pokaže interes za mene, postajem uznemiren/a ili ljut/a.	1	2	3	4	5	6	7
7	Nervozan/na sam kada mi se partner/ica previše emocionalno približi.	1	2	3	4	5	6	7
8	Brinem se da ću ostati sam/a.	1	2	3	4	5	6	7
9	Osjećam se ugodno dijeleći svoje intimne misli i osjećaje s partnerom/icom.	1	2	3	4	5	6	7
10	Moja želja za bliskošću ponekad uplaši i otjera partnera/icu.	1	2	3	4	5	6	7
11	Pokušavam izbjeći preveliko zbližavanje s partnerom/icom.	1	2	3	4	5	6	7
12	Ponekad osjećam da prisiljavam partnera/icu da pokazuju više osjećaja, više obvezivanja.	1	2	3	4	5	6	7
13	Gotovo sve govorim svom/joj partneru/ici.	1	2	3	4	5	6	7
14	Kada nisam u vezi, osjećam se pomalo tjeskobno i nesigurno.	1	2	3	4	5	6	7
15	Osjećam se jako neugodno kad sam blizak/bliska s partnerom/icom.	1	2	3	4	5	6	7
16	Postanem nezadovoljan/na kad moj/a partner/ica nije na raspolaganju kad ga/ju trebam.	1	2	3	4	5	6	7
17	Obraćam se partneru/ici iz puno razloga, uključuju utjehu i smirivanje.	1	2	3	4	5	6	7
18	Zamjeram partneru/ici kada provodi vrijeme odvojeno od mene.	1	2	3	4	5	6	7

Prilog 4. Mjera stila privrženosti Bartholomewove i Horowitza

Koji od ovih navedenih opisa najbolje odgovara načinu na koji se općenito ponašate u ljubavnim vezama? Molim Vas odaberite samo jedan odgovor!

A	Lako se emocionalno zbližavam s drugim. Osjećam se ugodno ako ovisim o njima i ako oni ovise o meni. Ne brinem da ću ostati sam ili da me drugi neće prihvatiti.
B	Nije mi ugodno zbližavati se s drugima. Želim emocionalno bliske veze, ali mi je teško potpuno vjerovati drugima ili ovisiti o njima. Brinem se da ću biti povrijeđen ako dopustim drugima da mi se previše približe.
C	Želim biti potpuno emocionalno blizak s drugima, ali oni često ne žele postati bliski koliko bih ja želio. Ne osjećam se ugodno kad nisam u emocionalno bliskoj vezi, ali se ponekad brinem da me drugi neće cijiniti kao što ja cijenim njih.
D	Osjećam se ugodno kad nisam u emocionalno bliskoj vezi. jako mi je važno da se osjećam nezavisno i dovoljan sam sebi. Volim biti neovisan o drugima i da su drugi neovisni o meni.

Koji od ovih navedenih opisa najbolje odgovara načinu na koji se općenito ponašate u bliskim vezama? Pročitajte svaki opis i dajte svoj odgovor na ponuđenoj skali od 1 do 7.

1 uopće se NE slažem	2 uglavnom se NE slažem	3 donekle se NE slažem	4 niti se slažem, niti se ne slažem	5 donekle se slažem	6 uglavnom se slažem	7 potpuno se slažem
----------------------------	----------------------------------	------------------------------	---	---------------------------	----------------------------	---------------------------

Lako se emocionalno zbližavam s drugim. Osjećam se ugodno ako ovisim o njima i ako oni ovise o meni. Ne brinem da ću ostati sam ili da me drugi neće prihvatiti.	1	2	3	4	5	6	7
Nije mi ugodno zbližavati se s drugima. Želim emocionalno bliske veze, ali mi je teško potpuno vjerovati drugima ili ovisiti o njima. Brinem se da ću biti povrijeđen ako dopustim drugima da mi se previše približe.	1	2	3	4	5	6	7
Želim biti potpuno emocionalno blizak s drugima, ali oni često ne žele postati bliski koliko bih ja želio. Ne osjećam se ugodno kad nisam u emocionalno bliskoj vezi, ali se ponekad brinem da me drugi neće cijiniti kao što ja cijenim njih.	1	2	3	4	5	6	7
Osjećam se ugodno kad nisam u emocionalno bliskoj vezi. jako mi je važno da se osjećam nezavisno i dovoljan sam sebi. Volim biti neovisan o drugima i da su drugi neovisni o meni.	1	2	3	4	5	6	7